

שיר השירים עם ברכה

הרב ארי דוד קאהן

1. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצ סעיף ט

שבת שחל בחול המועד, ... הגה: ... ונוהגין לומר ח שיר השירים (יח) בשבת של חול המועד, ואם שבת ביום טוב האחרון אומרים אותו באותו שבת; וכן הדין בסוכות עם קהלת. ונוהגין לומר רות בשבועות (אבודרהם). (יט) <ו> והעם נהגו ט [ט] שלא לברך עליהם על מקרא מגילה ולא על מקרא כתובים.

2. לבוש אורח חיים סימן תצ

וקורין שיר השירים משום שמדבר ומשורר על גאולת מצרים, ומברכין עליו על מקרא מגילה ושהחיינו, דהא מזמן לזמן קאתי. וכתב מורי רמא"י ז"ל שהעם נהגו שלא לברך כלל על אלו המגילות, ר"ל שיר השירים ורות, ואיני יודע(ו) למה לא יברכו עליו. ועוד תמיהני עליו היאך ידע זה המנהג כל כך בפשיטות, שהרי הכל קורין בלחש ומברכין בלחש ומי הגיד לו שלא ברכו כולם אם שמע שקצת מהם לא ברכו, שמא מחסרון ידיעה עשו שלא קראו בהגהות מהר"א טירנא [פסח אות כו], ואותם שקראו בה ברכו, שהרי כתוב שם בפירוש שמברכין על אלו ב' מגילות.

3. ט"ז על שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצ סעיף ט

(ו) (פמ"ג) והעם נהגו שלא לברך עליהם כו'. - בלבוש תמה ע"ז ואמר איני יודע למה לא יברכו עליהם ועוד מי הגיד לו המנהג ושמא עושין ברכה בלחש או שמא לא ידעו ממ"ש במנהגי שכתבו שיש לברך על אלו ב' מגילות. ובדפוס ש"ע החדשי הגיה המגיה כאן והעם נהגו לברך וכ"ז דברי הבאי דבתשו' רמ"א סי' ל"ה האריך ע"ז וביאר דבריו שבכאן ושנ"ל שלא לברך על שום מגיל' זולת מגילת אסתר מטעם שלא מצינו בדברי התלמוד שתקנו לקרותה שיאמר ע"ז וצונו לקרות והאריך בזה ועיקר הטעם דאף במגילת אסתר שחייבים חיוב גמור לקרותה אפ"ה אין מברכין עליה אל' במגילה כשירה אבל אם קורין אותה בחומש כ' בסי' תרצ"א אין מברכין עלי' ק"ו באלו המגילות שאין חיובם בבירור רק מנהג והם נדפסים בחומשין שאין לברך עליהם ואלו היה שייך ברכה עליהם היו נוהרים לכותבם דרך מגילה בקלף כמו במגילת אסתר וזה לא נשמע מעולם וכ"כ ב"י סי' תקנ"ט וז"ל והעם לא נהגו לברך על שום מגילה חוץ ממגילת אסתר עכ"ל ע"כ כל המברך על מגילות אלו היא ברכה לבטלה:

4. פרי מגדים משבצות זהב על שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצ: ט

(ו) והעם. עיין ט"ז. מסקנתו דאין לברך על שום מגילה אף איכה, רק אסתר שכתובה כהלכתה ותיקונה, ושאר אף כתובה על הקלף אין מברכין. ובשו"ת רמ"א סימן ל"ה (ראוי להיות ל"ד) כתב תחלה איכה מברכין, במנהגי מהר"א טירנא ז"ל [הגהות מנהגים, שם] הואיל והוזכר בתלמוד סוף תענית [ל, א]. ועוד, דהשליח ציבור משמיע לרבים. ולסוף מסיק שלא לברך הואיל ואין כתובה על קלף, והיינו אף איכה אין מברכין, שאם לא כן היינו כותבין על קלף, שמע מינה דאף כתובה כהלכתה אין מברכין, רק אסתר. וכן כתב החק יעקב אות י"א, וכן נוהגין כמדומה. ועיין מ"א אות ט', וספק ברכות לקולא:

5. מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצ סעיף ט

ט (פמ"ג) (מחה"ש) שלא לברך כו' - כצ"ל דלא כמ"ש בדפוס קרקאקא השניי' וז"ל רמ"א בתשו' סי' ל"ד /ל"ה/ מהרי"ל ואבודרהם והגי"מ פ"ה מהל' ט"ב כתבו לברך וכ"כ בד"מ לכן דקדקתי וכתבתי והעם נהגו כו' ולא כתבתי סתם וכן נוהגין כמ"ש בשאר מקומות וכן נ"ל מכמי טעמים דדוקא איכה שהחזן קורא להשמיע לצבור מברך וכו' וכ"מ דעת המנהגים ועי"ל דדוקי' כשהם כתובים כתקנה בקלפים בגלילה מברכין אבל

בחומשין שלנו פשיטא שאין לברך וכו' עכ"ל אבל הלבוש ובי"ח ומנהגים ומט"מ כתבו לברך על כלם חוץ מקהלת וכן עיקר כמנהג קדמונינו:

6. פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תצ

(ט) שלא. עיין מ"א. ועיין ט"ז [ס"ק] ו'. ומכל מקום ספק ברכות לקולא ושלא לברך, כמו שכתב הט"ז, כי אם במגלת אסתר הכתובה כהלכתה מברכין עליה, לא בשאר מגילות אף כתובה כהלכתה. וט"י באב אפילו הכי אין מברכין. ועיין דרכי משה.

7. אליה רבה סימן תצ

י ואיני יודע וכו'. בתשובות רמ"א סי' ל"ה מתרץ כיון שלא נכתב על קלף. ועוד דדוקא איכה שחזן קורא להשמיע לצבור מברך. והט"ז [סק"ו] סיים המברך הוא ברכה לבטלה. ומג"א [סק"ט] כתב דעיקר לברך, לכן נ"ל לברך בלא שם ומלכות, וכה"ג מצינו בכמה ענינים:

8. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תצ

נוהגין לקרות מגילת שיר השירים בשבת שחל בחול המועד של פסח לפי שיש בה מענין יציאת מצרים ואין מברכין שום ברכה על קריאתה לפי שחיוב קריאתה אינו נזכר בגמרא ואינו אלא מנהג בעלמא ואיך יברך עליה וצונו ואלו היה בקריאתה חיוב גמור היה צריך לכותבה על הקלף כמו מגלת אסתר ואפילו מגלת אסתר שחייבים לקרותה חיוב גמור מתקנת הנביאים אף על פי כן אין מברכין עליה כשאינה כתובה על הקלף כדינה קל וחומר למגלה זו וכיוצא כגון מגלת רות בשבועות ומגלת איכה בט"י באב ומגלת קהלת בסוכות:

9. ערוך השולחן אורח חיים סימן תצ

ונוהגין לומר שיר השירים מפני ששיר השירים מדבר על האהבה שבין כנסת ישראל לאביהם שבשמים שהיתה ההתחלה ביציאת מצרים ובשבועות קורין ברות ובסוכות בקהלת ואם כל החול המועד הוא בימות החול קורין זה באחד מימים האחרונים כשחל בשבת והעם נהגו שלא לברך עליהם אפילו אם קוראין במגילה כי לא מצינו תקנת חכמי הש"ס בזה ויש מן הגדולים שכתבו לברך ואין נוהגין כן [והט"ז כתב דהוי ברכה לבטלה]:

10. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצ סעיף ט

(יט) והעם נהגו וכו' - וכן הסכים הט"ז ומ"א הסכים עם אותן הפוסקים המצריכין לברך על כולם חוץ מקהלת והגר"א בביאורו כתב דאף על קהלת יש לברך. ולכן הנוהג לברך עכ"פ [יד] כשכתובין על קלף בודאי אין למחות בידו.

שער הציון סימן תצ ס"ק יד

(יד) כי מדרכי משה משמע דדעתו שיש לברך, ואפילו לפי מה שכתב בתשובתו [והובא במגן אברהם], לפי טעם האחרון שלו משמע דבכתובים על קלף כספר תורה יש לברך:

11. ביאור הגר"א אורח חיים סימן תצ סעיף ט

ונוהגין. שמדבר בגאולת מצרים. וז"ל ד"מ כת' אבודרה"ם נהגו העולם לקרות בחג המצות שיר כו' שמדבר כו' ... ואמרי' במ"ס הקורא בחמש מגילות מברך על מקרא מגילה ואפי' היא כתובה בין הכתובים עכ"ל וכ"כ מהרי"ל לברך כנ"ל אף אם אינה כתובה בגליון וכ"כ בהג"מ הלכות ט' באב וכן המנהג דלא כמרדכי שכו' בפ"ק דמגילה לברך על מקרא כתובים עכ"ל ד"מ. וכ"כ בי"ח ולבוש ומנהגים ומט"מ לברך אף שאינם כתובים בגליון וכ"כ כשהם כתובים בגליון כס"ת וכן מנהג כל הראשונים וכ"כ מ"א. ומ"ש חוץ מקהלת ליתא דבספ"ג דידיים מסקנת מתני' שם דכן נחלקו וכן גמרו ששיר השירים וקהלת שוין לטמא את הידיים וכ"פ הרמב"ם בפ"ט מהל' אה"ט (ה"ח) [ה"ו] שכל ה' מגילות מטמאין את הידיים כס"ת וכ"כ הגמ"ר פ"ק דמגילה שכולן שוין לברכה זו וכן עיקר:

12. מעשה רב הלכות יום טוב קעה

בשבת חה"מ פסח וסוכות ובשבועות יום ב' אחר יוצרות קודם אין כמוך קורין המגלה בניגון וטעמי' ממגלה הנכתבת בגליון כס"ת עם עמודים וא' קורא וכולם שומעין והקורא מברך שתי ברכות על מקרא מגלה ושהחינו. ופעם א' איקלע מילתא שנחלש מאד בשחרית וצוה להוציא הס"ת לקרות ולא קראו המגלה. ובמנחה צוה לקרות המגלה ולברך כמו בבקרא:

13. מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק יז הלכה א

ברות, ובשיר השירים, בקהלת, באיכה, ובמגילת אסתר, צריך לברך, ולומר על מקרא מגילה, ואף על פי שכתובה בכתובים. והקורא בכתובים צריך לומר, ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו לקרוא בכתבי הקודש.

14. ספר מהרי"ל (מנהגים) סדר התפילות של פסח

[נ] שבת דחולו של מועד דפסח יוצר "אהבוך". שיר השירים קודם קריאת התורה. ומברך כל אחד על מקרא מגילה.

15. ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות שבועות

מגילת רות אומרים ביום שני וכל אחד מברך לפניו על מקרא מגילה.

16. רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג הלכה ז

מקומות שעושין ימים טובים שני ימים גומרין את ההלל באחד ועשרים יום, בתשעת ימי החג, ושמונת ימי חנוכה, ושני ימים של פסח, ושני ימים של עצרת, אבל בראשי חדשים קריאת ההלל מנהג ואינה מצוה, ומנהג זה בצבור לפיכך קוראין בדילוג, ד ואין מברכין עליו שאין מברכין על המנהג ה ויחיד לא יקרא כלל, ואם התחיל ישלים ויקרא בדילוג כדרך שקוראין הצבור, וכן בשאר ימי הפסח קוראין בדילוג כראשי חדשים. +/השגת הראב"ד/ ומנהג זה בצבור לפיכך קוראין בדילוג ואין מברכין עליו. א"א זה אינו כלום וכבר כתבנו עליו במקום אחר (ברכות פי"א הט"ז), ומה שאמר ויחיד שהתחיל לקרוא בדילוג לא אמר כלום אלא יקרא כמו שירצה וחותרם כחתימת הציבור. +

17. הגהות מיימוניות הלכות מגילה וחנוכה פרק ג הלכה ז

[ה] וכן פסק ר"י אלפס וכן רש"י ולא היה מברך וכן כתב במחזור ויטר"י אבל ר"ת כתב דיש לברך מידי דהוה איו"ט שני וכן השר מקוצי כתב דלא הוה ברכה לבטלה כיון שרוצה האדם להתחייב בה מידי דהוה אלולב ואתפילין דהני נשי מברכות אף על פי שאין חייבות ולא מחינן בהו ע"כ, ועין בהל' ציצית בפ"ג בהלכה ט' וכן רבינו שמחה כתב שיש לברך דלא יהא אלא כעוסק בתורה ואפילו במגילת רות וקינות ושיר השירים יש במס' סופרים שמברכין בא"י אמ"ה אקב"ו על מקרא מגילה ואף על גב שאין נזכרות בשום מקום בתלמוד וכ"ש הלל שגם לחכמי התלמוד היה מנהג וכן כתב בשם רב עמרם שכתב בסדרו העובר לפני התיבה בר"ח מברך לקרות את ההלל וכן כתב בשם ר"ח ואפי' יחיד צריך לברך מדאסרו להפסיק בו כדלקמן. ומהר"ם היה נוהג שלא אמר אלא עם הצבור ואז היה מברך, ע"כ:

18. דרכי משה הקצר אורח חיים סימן תצ

(א) והמנהג לומר בו שיר השירים ואם שבת בימים האחרונים של פסח אומרים אותו ביום האחרון בשבת וכתב אבודרהם (עמ' רמ) נהגו העולם לקרות בחג המצות שיר השירים מפני שמדבר בגאולת מצרים... ואמרין במסכת סופרים (פי"ד ה"ג) הקורא בחמש מגילות מברך על מקרא מגילה ואפילו היא כתובה בין הכתובים עכ"ל וכן כתב מהרי"ל (סדר תפילת ט' באב עמ' רנא סי' כא) וכן הוא בהגהות מיימוניות הלכות תשעה באב (תעניות פי"ה אות ב ומנהגי ט"ב) וכן המנהג דלא כמרדכי שכתב בפרק קמא דמגילה (סי' תשפג) דאם היא כתובה בין הכתובים יש לברך עליה על מקרא כתובים:

19. שו"ת הרמ"א סימן לה

עוד כתבתי סימן ת"צו שנוהגים לקרות שיר השירים בפסח ורות בשבועות וקהלת בסוכות, והעם נהגו שלא לברך לא על מקרא מגילה ולא על מקרא כתובים, ובמהרי"ל כתב לברך על מקרא מגילה.

אומר אני אשיב על האחרון ראשון, באשר כי הוא העיקר בעיני בענין שאלתך אמת כי כדברי מהרי"ל כתב בעל אבודרה"ם. והם הקדמונים שישדו המנהגים וכן מצאתי בהגהות מיימוניות הלכות ט"ב פ"ה. וז"ל: ויש במסכת סופרים דאמגילת רות ומגילת קינות ומגילת שיר השירים מברך על מקרא מגילה, וכן נהג הר"ם אך שיש לאומרו בנחת ובלחש עכ"ל. וכן כתבתי בעצמי בחיבורי דרכי משה אשר ממנו סדרתי השולחן ערוך, וכן דקדקתי במה שכתבתי והעם נהגו שלא לברך כו' ולא כתבתי סתם וכן נוהגין כמו שהוא מדרכי בשאר מקומות, ופוק חזי מה עמא דבר וכן נ"ל מכמה טעמים.

א' שבמנהגים של מוהר"ר אייזק טירנא שאנו נוהגין בתרייהו לא כתב כלל לברך על שיר השירים ורות וקהלת ובידוע כי אילו היה דעתו לנהוג לברך היה כותבו כמו שכתב לגבי איכה לברך. ויש לחלק בין אלו לקריאת איכה, כי שם החזן קורא להשמיע הציבור והוי כמו קריאת מגילה לכן מברך עליו כמו במגילה ועוד, כי אותה קריאה מוזכרת בגמרא סוף תענית דקאמר קורין בקינות והביאו הפוסקים כדאיתא בהגהות מיימוניות, אבל קריאה של מגילות אלו אינן אלא מנהג בעלמא כמו שיתבאר. ולכן נראה מדברי מהרי"א טירנא שדינן חלוק מאיכה ומגילה ואין לברך עליהן. וכן נראה מדברי הגהות מיימוניות דקאמר וכן נהג מהר"ם מכלל דשאר אינשי לא נהגי הכי.

הטעם השני נ"ל שלא לברך, וזה כי במסכת סופרים כתובה הגי' הכי: על שיר השירים ואיכה ורות מברכים על מקרא מגילה אף על פי שכתובה בין הכתובים. ובמרדכי פ"ק דמגילה בהג"ה מיייתי הגירסא בסגנון אחר וכתב, דאם כתובים בין הכתובים מברך עליהם על מקרא כתובים. ומאחר דאיכא חילוף בגירסות נראה, דאם כתובים בין הכתובים כמו בזמן הזה דאין מגילות אלו כתובים במגילות כמו בימיהם, להוציא נפשם מפלוגתא נראה דאין לברך עליהו כלל, דהרי אם מברך שלא כדינו אינו מועיל ומברך ברכה לבטלה.

הטעם השלישי כי יש לתמוה על ברכה זו למה, וכי קריאות אלו חיובא לברך עלייהו אשר קדשנו במצותיו וצונו. והיכן מצינו שצו חכמים על כך, שהרי לא נזכרו קריאות אלו בתלמוד ולא בשום פוסק מפורסם, כי אם בדברי האחרונים ובקצת מדרשות וכמה נתחבטו הראשונים ז"ל אם יש לברך על קריאת הלל בר"ח, כמו שהאריכו התוס' פ"ב דתענית ופרק היה קורא, וכן האריך שם האשיר"י והמרדכי והר"ן פרק במה מדליקין שרוב הגאונים הסכימו שלא לברך עליו הואיל ואינו אלא מנהג דומיא דחבוט ערבה דחביט חביט ולא ברך, וכל שכן במנהג כזה. ואף כי ר"ת ז"ל כתב לברך על הלל דר"ח ושמברכין על מנהג כמו שהאריכו הפוסקים הנ"ל בדבריו, וכן כתב הר"ן וכן פשט המנהג לברך על הלל דר"ח, מ"מ נ"ל דלא דמי להתם דשאני הלל שהוא מנהג קבוע בכל ישראל כמוזכר בתלמוד, מה שאין כן במנהג זה. צא וראה במקומות אשר נהגו לומר איוב בתשעה באב או במקומות שאומרים תהלים בכל בקר, וכי יש לברך עליהו. ואף כי דבר זה נמצא כתוב בשם מהר"ם וסמך על מסכת סופרים אינו מובן לי.

ואי לא מסתפינא לחלוק על סברת מהר"ם ז"ל אמיינא כי דברי מסכת סופרים לא כוונו על קריאות אלו כלל. ואעתיק לך לשונם הנה, וזה לשונו ריש פרק י"ד: הקורא ברות ושיר השירים באיכה ובמגילת אסתר צריך לומר על מקרא מגילה ואף על פי שכתובה בין הכתובים הקורא בכתובים צריך לומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרא בכתבי הקדש עכ"ל. ובידוע שאין שום מנהג בעולם לקרוא בכתבי הקדש בבהכ"נ. ולכן נראה שכוונת מסכת סופרים באחד משנים פנים, או שנאמר שמה שכתב לברך על כתבי הקודש היינו בימיהם שהיו נוהגין להפטיר בכתבי הקדש במנחה בשבת כמוזכר פרק במה מדליקין ובהכי מיירי שם סוף פרק י"ג ואפשר שכמו שמנהג זה נשתנה כך נשתנה

מנהג של קריאת מגילות אלו. ואפשר שבימיהם היו רגילים שאחד היה קורא מגילות אלו לפני העם להשמיע קריאתם את שאינו בקי, ולכן כתב לברך עליהם כמו בשאר דברים שקורין או מפטירין בהם בציבור. ולכן בזמן הזה שאין נוהגים כן רק באיכה ובמגילה אין לברך על האחרים כי מה שכל יחיד קורא מגילות אלו אינו אלא קריאה בדברי מגילות אלו כקורא בתורה בעלמא, ואין כאן כבוד ציבור לברך מאחר שכל יחיד קורא בעצמו ותדע שהרי מה שמברכים העולים לקרות בתורה אינו אלא משום כבוד ציבור כמוזכר בדברי התוספות והרא"ש פ"ק דברכותמא כ"ש בקריאות אלו שאין כאן כבוד ציבור מאחר שכל יחיד קורא לעצמו. וכי נסלק אדעתין שכל יחיד שקורא הפרשה כשארין ס"ת בבית הכנסת לברך עליה. ולכן לא נזכר בשום פוסק לברך על מגילות אלו זולת בדברי הג"ה הנזכרתמב ועוד אפשר לומר דמסכת סופרים לא מיירי אלא כשמשכים ללמוד במגילות אלו דאז יש לברך על קריאתה על מקרא מגילה, וס"ל כמ"ד פ"ק דברכותמג דעל מקרא ומדרש מברכין אבל לא בתלמוד, ולכן כתב דנשתנה ג"כ ברכה זו במגילות ובכתבי הקדש שלא לברך עליהו לעסוק בדברי תורה רק לקרוא מגילה או לקרוא בכתבי הקדש. אבל לברך על קריאתן שאנו נוהגין וכבר ברך ברכת התורה בהשכמה לא מיירי ביה במסכת סופרים לדעתי.

הטעם הרביעי ועיקר הוא בעיני, דאף אם נאמר דיש לברך עליהו ושלוה נתכוונו מסכת סופרים היינו דוקא כשהם כתובים כתקנם בקלפים ובמגילות, כמו שהיה דרך הספרים הראשונים כתובים בגלילה כס"ת. ואף על פי שכתוב בג"י מסכת סופרים אף על פי שכתובים בין הכתובים, מ"מ מיירי שכולם כתובים בכרך אחד בקלפים כדרך ס"ת וכמו שהיה המנהג בימיהם. אבל בחומשים שלנו אין לברך עליהו, דלא עדיפי ממגילת אסתר שכתבו הרבה מן הראשונים שאם קוראה בחומש שקורא אותו בלא ברכה וכן פסק הקארו^מ, וכל שכן במגילות אלומה ואפילו למאן דחולק שם וס"ל דיש לברך על המגילה בחומש בשעת הדחק ומדמי ליה ללולב^מ שמברכין עליו בשעת הדחק וכמו שכתב הרוקח^מ והטור סוף סימן תרצ"א, מ"מ יש להוכיח שאין לברך על מגילות אלו, דאם היה ראוי לברך עליהו היה להדר אחר מגילות הכתובות כתקנם כמו במגילת אסתר. דלכ"ע מחוייבים להדר אחר מגילה כשירה ואין לברך על החומש אלא מכח דחק וכדינו בלולב, ומדלא מהדרין עליהו כלל ש"מ דאין המנהג לברך עליהו. מכל אלה נראה דיותר יש לחוש לברכה שאינה צריכה ממה שיש לחוש שלא לברך, דברכות אינן מעכבות.

20. שו"ת מנחת שלמה תנינא (ב - ג) סימן נח

ומיהו בעיקר תמיהת החכ"צ דלעיל על המחבר שכתב לברך על הדלקת נר חנוכה בביהכנ"ס אף שאינו אלא מנהג, יש לומר דלא נחלקו הפוסקים בברכה על המנהג אלא במקום שכל עיקר המצוה הוא רק ממנהגא, וכמו הלל בר"ח או ברכה על קריאת מגילת רות וקהלת שכל ענין קריאתם הוא מצד המנהג, משא"כ בנר חנוכה שהרי כל אדם מחויב בהדלקת נר חנוכה בביתו בשמונה ימים אלו ולברך עליו, אלא שהנהיגו להדליק גם בבית הכנסת משום פרסומי ניסא, וכאילו הרחיבו את פרסום הנס מהבית גם לביהכנ"ס, בכה"ג לכו"ע מברכין עליו, וכעין מה שנהגו לקדש קידוש של שבת בביהכנ"ס גם כשארין אורחים. ואינו דומה לחביטת ערבה שחיובו הוא רק במקדש, וכל ישראל אינם מחוייבים בזה כלל, ולכן בגבולין הוי רק מנהג שאין מברכים עליו (ועי' תוס' ר"י ד סוכה מ"ד ע"ב)...

ונראה דכיון שחכמים תיקנו בשביל פירסום הנס גם לפרסם ולעשות היכר למספר הימים, ולכן כמו שמברכים גם על מנהג בלבד מפני שרצו להרחיב את פירסום הנס כנ"ל, וגם מצינו באכסנאי שמדליקין עליו בביתו דמבואר בתרע"ז ס"ג ברמ"א שרשאי להחמיר ולהדליק בפני עצמו בברכה, והוא משום פרסום הנס וכמו שביארנו לעיל (בריש הסי' או"ק ג) ה"ה דיכול לברך על הנר הנוסף כיון דיש לו חשיבות מצד פרסום הנס. וכן מדויק קצת מלשון השו"ע בסי' תרע"א ס"ב שכתב בזה"ל, כמה נרות מדליק בלילה

הראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה. ויש לדייק למה לא זכר את החילוק שבין נר הראשון שהוא עיקר המצוה לבין הנרות הנוספים בימים האחרים שהוא רק מצד המהדרין ומדינא יוצא בנר אחד בכל לילה ולילה, וכבר הרגיש בזה הפרמ"ג שם, ולדברינו יש לומר דהשו"ע בא לרמז שגם המנהג וההידור הוא אצלנו כחובה אשר גם מברכים עליה, משום פירסומי ניסא.

21. שו"ת דברי יציב חלק אבן העזר סימן פב

וביתר שאת, דהנה האריכו לגבי ברכה על מנהג, עיין ברכות י"ד ע"א תוד"ה ימים, ובסוכה מ"ד ע"ב תוד"ה כאן דמיו"ט שני אין ראיה דהא דאין מברכין אמנהגא משום דלא אפשר לומר וצונו וב' ימים טובים של גלויות אין בהם וצונו וכו' עיין שם. ובשו"ת חתם סופר יו"ד סי' קצ"א הקשה ממה שמברכים על נרות דליל יום טוב ב', והאריך שם בזה והעלה לברך ג"כ על טבילה שעל דם טוהר עיין שם, והביאו בפתחי תשובה יו"ד סי' קצ"ד סק"ב, ועוד האריכו לענין זה בכמ"ק. וכיון שמברכין על דבר של מנהג ולא הוי ברכה לבטלה, הה"נ שהמנהג קובע לברך איזה ברכה ואין בזה משום ברכה לבטלה, ועדיף טפי מברכה על מנהג דאיכא משום וצונו וכמ"ש התוס', אבל בברכת שבח והודאה א"ש במכ"ש שמברכין מחמת מנהג. וכעין דמברכין הנותן ליעף כת, והנשים מברכות שעשני כרצונו, שהאריכו מזה הפוסקים באו"ח סי' מ"ו ועיי"ש בט"ז סק"ז.

וכן במנהגי וורמישא (ר' יוזפא שמש)

מנהג שבת חוה"מ פסח – ואח"כ מברך כל

יחיד לעצמו בלחש ברכת לקרא מגילה –

ובמנהגי שבועות ומברכין בלחש על

מקרא מגילה.

ובמנהגי שבת חוה"מ (סוכות) קהלת

ומברכין לפני'ה בלחש על מקרא מגילה

כל יחיד לעצמו, וכתב עוד במנהגי ר'

יוזפא שמש סי' ס"א דבכל המגילות מברך

לפניהם כל יחיד לעצמו אבל לא שהחיינו,